

A KAROSI HONFOGLALÓK

Péter Beáta

– egy válogatott közösség sírjai: *Elit Alakulat 2.0* –

A Csiki Székely Múzeumban április 20-áig tekinthető meg a Kárpát-medence leg-gazdagabb honfoglalás kori temetőinek leletanyagát bemutató kiállítás. A miskolci Hermann Ottó Múzeumból érkező tárlat a magyar honfoglalás korába kalauzol, és egyben a látogatót is kutatásra ösztönzi.

A magyarországi Borsod-Aba-új-Zemplén megyei Karoson Révész László vezetésével 1986–1990 között tárták fel miskolci régészek a 2-es és 3-as számú honfoglalás kori temetőt. Az ennek anyagából Miskolcon – eredetileg állandó kiállításaként – létrehozott *Elit Alakulat* című tárlat 2014-ben elnyerte az Év kiállítása díjat. Később Budapesten mutatták be, majd bejárta Európát. Az elmúlt években elkészült a sírokban talált csontok genetikai vizsgálata is, a csiki múzeumba már a legújabb kutatások eredményeivel kiegészített kiállítást hozták el. Az *Elit Alakulat 2.0* anyaga három teremben látható. Egyikbe egy jurtát is felállítottak, és egy kvízzjáték során a látogatók azt is meg tudhatják, hogy milyen honfoglaló vezérek vagy éppen régészek lennének. Ez a terem ad helyet a kiállításához kapcsolódó múzeum-pedagógiai foglalkozásoknak is.

Különleges leletek

A feltárt 92 sír több mint hatvan százalékába férfiakat temettek,

ezért a kutatók feltételezték, hogy válogatott (elit) közösség tagjai lehettek. Ezt támasztotta alá az is, hogy a 2-es temető 52-es sírja és a 3-as temető 11-es számú sírja művészien kidolgozott leleteket, méltóságjelvényeket tartalmazott, tehát vezéri sírok voltak. A kutatók úgy vélik, az itt eltemetettek a honfoglaló magyar fejedelmi kíséret tagjai lehettek, és 895-900 között hunytak el.

A sírokban talált szép és különleges tárgyak azt is elárulták, miként gondolkodott az elhunytól a közösség – mutatott rá Pusztai Tamás régész, a kiállítás kurátora (korábban a miskolci Herman Ottó Múzeum igazgatója, jelenleg a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgató-helyettese). A halott mellé temették lova lábszárcsontjait és koponyáját – ám nemcsak harcosok esetében, hanem nők és gyermekek mellett is találtak ilyen csontokat. Kengyelt, aranyozott ezüstveretes övet, veretekkel díszített szablyát, női hajfonatkorongokat, tarsolylemezeket, napkorong jelképével

díszített készenléti íjtegezt is helyeztek az elhunytak mellé. Olyan temetkezési nyomok is vannak, amelyek a hitvilággal hozhatók összefüggésbe: például bizonyos tárgyak fordítva, vagy eltörve kerültek a sírba. Ezt László Gyula régész-történész azzal magyarázta, hogy a túlvilágon megfordulnak, helyreállnak a dolgok. Találtak a férfisírokban szablyákat is, amelyeknek a koponya irányába mutatott a hegyük. Ezeknek az elhelyezési módja nem feltétlenül a hitvilággal kapcsolható össze, hanem gyakorlati oka lehetett: másként nem fért volna be a halott mellé – magyarázta a kurátor. Pénzerméket is leltek a sírokban, ezeket a túlvilági utazásra tették a halott mellé. Az egyik vezéri sírban a vezér száján és szemén apró aranylemezeket találtak, valószínűleg a szemfedő nyomát lelték meg. Ennek az alapja az a hit, hogy azt, akire a halott utoljára ránéz, magával viheti a túlvilágra. A sírokban levő nagy marhalábszárcsontok pedig arra utalnak, hogy elemőzsiát is pakoltak a túlvilági útra.

Pusztai Tamás, a kiállítás kurátora a női sírokban talált leleteket mutatja Fotó: Gábos Albin

Mindenkinek joga van gondolkodni a múltról

Pusztai Tamás kifejtette, a leletanyagoknak köszönhetően meg lehetett rajzolni a magyar honfoglalás korának történetét. Ám a kiállításon nem megingathatatlan tényeket akartak közölni, hanem azt bemutatni, hogy a régészek, kutatók milyen módszerekkel dolgoznak. Az interaktív kiállítás egyfajta kutatólaboratórium is, a látogató maga kutatóvá válhat, tanulmányozhatja a temető térképét, lehetősége van egy alternatív rekonstrukció elkészítésére. Azzal, hogy a látogató is bekapcsolódhat a kutatásba, azt szerették volna hangsúlyozni, hogy mindenkinek joga van gondolkodni a múltról.

„A kiállítás első szakaszában bemutatjuk, hogyan ásunk, bemutatjuk a módszereinket, a forrásainkat. A második részben pedig azt, hogy miként elemezzük, amit kiástunk. Tárgytípusonként darabokra szedjük a temetőt, és a bemutatott tárgytípusokat egymással értelmezzük. Igazából mind az ásásban, mind az értelmezésben részt vehet a látogató. A karosi temető esetében szerencsénk van, mert bőségesen voltak tárgyak a sírokban, ráadásul nagyon szép és nagyon különleges tárgyak, amiket össze tudunk vetni egymással, illetve más temetők hasonló leletanyagával.”

A kiállítás a Nemzetpolitikai Államtitkárság jelentős támogatásának köszönhetően valósult meg.

recenzió

1945-ÖS HOLOKAUSZTKÖNYV

A *Füst a legelső magyar, erdélyi holokausztkönyv. 1945 végén jelent meg, szerzője némileg ismert volt a romániai magyar olvasók körében, hiszen írásai jelentek meg irodalmi lapokban, szerzőtársa egy színdarabnak is, melynek előadásáról izgalmas beszámolók jelentek meg.*

Az 1911-ben Kolozsváron született, jogot végzett Kornis (Kohn) Ottó megjárta a haláltáborokat, és gyenge szíve ellenére túlélte azokat (gyerekkorában szívbetegséget diagnosztizáltak nála, orvosai abban sem voltak biztosak, hogy megéri a másnapot). 1949-ben halt meg Budapesten, halálának körülményei nem tisztázottak (dokumentumok hiányában ez valószínűleg így is marad), halotti bizonyítványában vérmérgezés szerepel halála oka-

ként, holott – miként a *Füst* kitűnő utószavát jegyző Tibori Szabó Zoltán megjegyzi – ez majdnem lehetetlen, hiszen a haláltábor minden gyötrelmét kibírta, hazajött Kolozsvárra, megírta a *Füst* memoárregényt, majd Budapestre költözött, ahol tovább folytatta jogi praxisát. Számos jel inkább arra utal, hogy Kornis öngyilkosságot követett el, halotti bizonyítványában a halál okát azért változtatták meg, hogy ne kitagadottként temessék el.

Kitűnő, talán dokumentumregénynek is nevezhető kötet teljesen visszhang nélkül maradt. Furcsa – vagy nem is annyira. A korabeli beszámolók (1945 és 1950 közöttire tehető ez az időszak) ugyanis egyszerűen képtelenségnek vélték a hazatérők beszámolóit, a szisztematikus emberirtást, vagy ha tudtak is róla, jobbnak látták a hallgatás kódéba burkolózni. Ki tudná megemésztetni, hogy Kornis hetvenkét társa közül mindössze négy jött haza? Napjainkra már felfogtuk ezeket a történéseket (bár érthetetlen módon most is vannak holokauszt-tagadók); ironikus módon a műben is szerepel egy rész, amely ezt tárgyal-

ja: egy napon történelemként tanítják mindezt az iskolákban.

Miklóssi Szabó István

Kornis művében is ugyanúgy ott van az éhezés, a krematórium, a tifusz, a megalázás minden formája, a *jobbira élet, balra halál* mozdulata, ő mégis kiemelkedően az emberi mivoltot tárgyalja. Apróságok, melyek az emberséget bemutatják, a *nemtudást, a tagadást*. Például: a szerző csiszológépen dolgozik (rabszolgamunka a Krupp üzemekben), szemébe kőszilánk csapódik, „civil” mestere rutin-szerűen eltávolítja a szilánkot, szigorúan meghagyja, aznap délután ne írjon, olvasson – vagyis fogalma sem volt, miféle életet él zsidó alárendeltje a lágerben, hogy számára lehetetlen ott az írás, olvasás. Ugyanide sorolható, amint a lakosság már az SS katonák szeme láttára eteti a foglyokat, tiltakozásul az elvesztett, de tovább folytatott ördögi háború ellen.

Az a fajta mű ez, melyet föl kell fedoznünk.

Kornis Ottó: *Füst. Mentor Könyvek Kiadó, Marosvásárhely, 2019*

CSIKI SZÉKELY MÚZEUM

2019. 11. 20.

2020. 04. 20.

Készült a Kárpát-medencei Tehetséggondozó Nonprofit Kft. Előretolt Helyőrség Íróakadémia programja keretében. A lap része az Előretolt Helyőrség-lapcsaládnak. Kiadja az Erdélyi Médiatér Egyesület. Cím: RO-410010 Nagyvárada, Mihai Eminescu u. 62/1. • Főszerkesztő: Szentmártoni János • Felelős szerkesztő: Sántha Attila • Szerkesztők: Bálint Tamás, Muszka Sándor, Péter Beáta, Varga Melinda • Főmunkatárs: Miklóssi Szabó István • Szerkesztőségi titkár: Tímár Mónika • Tördelés, korrektúra: Prima Press Kft. • Szerkesztőség: RO-530211 Csíkszereda, Márton Áron utca 18 • Postai cím: Előretolt Helyőrség, RO-530220 Csíkszereda, OP 1, CP. (postafiók) 31. E-mail: office@eloretolthelyorseg.ro • ISSN 2601-8446, ISSN-L 2601-844.